

Pensionsstiftelser

av adv., jur. dr A. Hemming-Sjöberg.

I Eder ärade tidskrift förekommer i nr 11 en uppsats "Ändrade skattebestämmelser om pensions- och andra personalstiftelser", författad av f. d. länsassessor K. Ahlm. Då denna uppsats innehåller en del oriktigheter och betänkliga råd till allmänheten i vad avser åtgärder vid ställande av pensionsstiftelser under tillsyn och fastställelse av stadgar, har det syns mig lämpligt att saken påtalas i Eder tidskrift. Jag hemställer därför, att Ni ville bereda plats i Edra spalter för följande korta framställning:

Författaren uttalar, att "utöver redan nu gällande krav på stadgarnas innehåll" måste dessa innehålla föreskrift om huru skall förfaras med stiftelsens medel vid upplösning eller om ingen pensionsberättigad längre finnes. Uppfylls icke detta krav eller ställs ej stiftelsen under tillsyn, åtnjuter enligt författaren stiftelsen icke

förmånen av skattefrihet. Med uttrycket "redan nu gällande krav på stadgarnas innehåll" åsyftas uppenbarligen, de krav som uppställts i anvisningarna i kommunalskattelagen, sådana dessa lyda enligt lagen 26 maj 1950.

Detta är icke riktigt. Författaren har förbisett eller missförstått stadgandet i 1955 års lags övergångsbestämmelser 2. första stycket, enligt vilket skattefrihet må åtnjutas, oaktat sådan på grund av stiftelsens ändamålsbestämning icke kan medgivas enligt anvisningarna till kommunalskattelagen. Stadgarnas ändamålsbestämning behöver sålunda visst icke uppfylla de ovan angivna kraven i 1950 års lag, blott den uppfyller kraven enligt 1937 års lag.

Det är ju icke ägnat att väcka förvåning, om författaren med denna oriktiga utgångspunkt drar oriktiga slutsatser av

taxerats och han yrkade helt undanröjande lär nog inte utslaget kunna tolkas annorlunda än att även hustruns skattepåföring prövats och därest därvid skulle ha framkommit, att lagliga förutsättningar icke förelegat att påföra henne skatt i detta sammanhang, hade uppenbarligen åtgärden undanröjts.

I sammanhanget kan också avslutningsvis påpekas, att enligt nu gällande bestämmelser också folkpensionsavgift torde kunna påföras på grund av eftertaxering. Lagen om folkpensionering av den 28/6 1935 innehöll en uttrycklig bestämmelse (§ 15) att eftertaxering icke skulle med-

föra ökning av påförd avgifts belopp men i den nya lagen av den 29/6 1946, vilken trädde i kraft den 1 januari 1948, har denna passus borttagits. Sedermera har i lag den 5 juni 1953 ytterligare ändringar gjorts och därvid stadgas i 20 § i dess nya lydelse bl. a. att s. k. dödsbodefrielse icke må avse pensionsavgift, som påförts i anledning av eftertaxering och som rätteligen skulle ha erlagts under uppbörds-termin, vilken ägt rum före dödsfallet. Härav torde indirekt framgå, att folkpensionsavgift skall påföras i samband med eftertaxering.

vad han uttalat. Författaren säger i fortsättningen: "Det förekommer, att stiftelsestadgar enligt uttrycklig föreskrift i desamma icke få ändras (helt eller delvis). Skattefriheten för stiftelsen kan man tydligen icke bevara på något annat sätt än genom att trots förbudet ändra stadgarna i ovan beskrivna avseenden."

Detta är ett minst sagt betänkligt råd. Att kränka de villkor, som föreskrivits vid en benefik rättshandling — det må vara gåva, testamente eller annat — tillåtes icke i svensk och väl knappast i något annat kulturlands rätt. Detta är en grundläggande civilrättslig regel, som man alltid måste respektera.

Författaren själv medger, att den rekommenderade åtgärden förefaller "äventyrlig", men han söker försvara den genom ett fullständigt ohållbart resonemang. Det är två skäl, som åberopas.

Först och främst förutsätter författaren, att den olagliga ändringen sker i samråd med den länsstyrelse, som är tillsyningsmyndighet. Nu får man väl hoppas, att ingen länsstyrelse så fullständigt bortser från gällande rätt som författaren, utan avslår ansökan om fastställelse av stadgar, därest det befinnes, att stiftelsens ändamålsbestämmelse blivit ändrad. Och skulle mot förmodan någon länsstyrelse av förbiseende dock fastställa sålunda ändrade stadgar, förblir ändringen dock lika olaglig. Den kan sålunda på talan av varje person, vars rätt blivit berörd av ändringen, av domstol förklaras ogiltig. Man skall därför akta sig att tro, att länsstyrelsens sanktion är avgörande för åtgärdens laglighet.

Det andra skälet är, att "ändringen blott avser att ytterligare säkerställa stiftelsen". Vad författaren menar med att "säkerställa" utsäges icke. Men av fortsättningen

vill det synas, som att författaren utgår ifrån att de ändringar i ändamålsbestämningen som nu kunna ifrågakomma, alltid äro inskränkande, t. ex. borttagande av tillåtelse att använda stiftelsens medel till annat än pensioner (tillfälliga understöd eller liknande). Författaren gör nu gällande, att ändringsförbudet skulle avse blott ändringar i utvidgande riktning, och han påstår därför, att stiftarföretaget (bolaget som tillskjutit stiftelsens kapital) alltjämt skulle ha kvar rätten att inskränka ändamålsbestämningen. Att detta besynnerliga resonemang är ohållbart, ligger i öppen dager. Givarens (stiftarföretagets) vilja kränkes givetvis lika mycket om man utvidgar, som om man inskränker det ändamål givaren stadgat.

Det är ett hopplöst företag att söka finna ett hållbart försvar för den olagliga åtgärden att mot rådande förbud ändra en stiftelses ändamålsbestämning. Och såsom jag ovan påpekat, vinnes i avseende å beskattning ingenting därmed, ty genom det åberopade stadgandet i övergångsbestämmelserna till 1955 års lag åtnjuter en pensionsstiftelse skattefrihet även om dess ändamålsbestämning icke står i överensstämmelse med 1950 och 1955 års lagar.

Hur skall man då förfara med stadgarna vid begäran om fastställelse och registrering? Jo, man skall begära fastställelse å stadgar, i vilka ändamålsbestämningen förekommer i oförändrat samma skick, som i de ursprungliga i samband med stiftelsens tillkomst antagna stadgarna. Och även om en stiftelse ändrat ändamålsbestämningen för att komma i överensstämmelse med 1950 års lag — och många stiftelser ha under 1950 och 1951 fattat beslut härom — skall man dock begära fastställelse å den ursprungliga lydelsen, enär den vidtagna ändringen är rätts-

Naturaförmåner

I den debatt, som blåst upp kring stadsfogden Sten Sjöholms inlägg rörande förmån av fri bil utom tjänsten, skulle jag vilja ställa frågan, om icke Sjöholm begivit sig in på obehörigt område. I det omstridda exemplet talar S. om tvenne anställda, av vilka den ene uppbar "samma lön" och den andre "samma lön" plus "förmån av fri bil". De båda anställda får väl då anses åtnjuta olika ersättning för sina tjänster, såvitt icke förmånen av fri bil utgår oberoende av anställningen. Att ge sig på och utjämna denna olikhet skattevägen på föreslaget sätt, måste väl betraktas såsom ett synnerligen otillständigt ingrepp från skattemyndighetens sida. Sådan utjämning av inkomster bör nog göras framstötat om på helt andra vägar.

Utgår förmånen av fri bil oberoende

av anställningen, synes mig skatten böra belasta givaren av förmånen på sätt, att denne icke medges avdrag för förmånskostnaderna. Mottagaren av förmånen återigen bör i sådant fall vara fri från skatt på denna.

Med detta resonemang skulle jag också vilja komma dithän, att skattemyndigheten, i såväl nyssnämnda fall som i fråga om enmansbolag och dylika företag, icke bör avgöra vem som skall bära skatten på en viss förmån utan endast tillse, att kostnaderna för förmånen icke medför ogiltigt avdrag i den ene eller den andres deklaration.

Med andra ord, jag ifrågasätter, om man icke lämpligen bör se saken på det viset, att alla förmåner, vilka icke uttryckligen avser att vara löneförmån (icke äro av givaren uppgivna med bestämt belopp)

ligen ogiltig. En sådan ändring kan nämligen endast bli giltig, om Konungen med användande av sin permutationsrätt medger ändringen. Och en begäran härom har aldrig bifallits och kommer väl heller icke att bifallas, när man ej kan åberopa andra skäl än önskan om skattefrihet, som man har, även om ändringen ej sker.

Det misstag, vartill författaren gjort sig skyldig och på vilket jag ovan fäst uppmärksamheten, har synts mig så allvarligt, att det bör rättas, innan stiftelsestyrelser och andra som ha befattning med dessa ärenden, hinner följa författarens råd. Mot uppsatsen kan ytterligare anmärkningar göras, t. ex. mot författarens kritik av övergångsbestämmelserna till 1955 års lag, vilka anmärkningar uppenbarligen

grundar sig på ett missförstånd av lagtexten, men jag lämnar detta åsido.

Till sist vill jag icke underlåta att tillägga, att författaren icke synes vara den ende, som missuppfattat 1955 års lag. Ett försäkringsbolag har sålunda i en utgiven propagandaskrift rekommenderat att ändra ändamålsbestämningar.

Man synes också bland revisorer och skattmän ganska allmänt ha förbisett, att man är skyldig ställa sig 1937 års lag om tillsyn till efterrättelse. Härav följer, att man vid anmälan till länsstyrelsen alltid skall bifoga de ursprungliga stadgarna och protokoll eller annan handling, utvisande att de antagits. Länsstyrelsen blir härigenom i stånd att kontrollera att icke ändamålsbestämningen ändrats.